

นาฏยศัพท์หรือศัพท์ทาง
การละครในการแสดง

นาฏศัพท์ หมายถึง คำศัพท์ที่บัญญัติขึ้นในวงการนาฏศิลป์ไทย

ใช้เรียกการปฏิบัติท่ารำ แยกตามลักษณะการใช้ แบ่งออกเป็น 3 หมวด คือ

- **หมวดนามศัพท์** คือ การเรียกชื่อลักษณะท่ารำ เช่น วงบน วงกลาง วงล่าง จีบหงาย จีบคว่ำ
- **หมวดกิริยาศัพท์** คือ การเรียกท่าจะให้รำได้งดงาม เช่น ทรงตัว ลดวงส่งมือ ตึงมือ ตึงเอว กดไหล่
- **หมวดกิริยาศัพท์** คือ การเรียกท่าจะให้รำได้งดงาม เช่น ทรงตัว ลดวงส่งมือ ตึงมือ ตึงเอว กดไหล่

หมวดกิริยาศัพท์ คือ การเรียกท่าจะให้รำได้งดงาม เช่น ทรงตัว
ลดวงส่งมือ ตึงมือ ตึงเอว กดไหล่

ตัวอย่าง

1. วงบน ยึดเข่าปลายนิ้วเป็นเกณฑ์
สำหรับตัวพระ ยกสูงแค่ระดับแง่
ศีรษะ สำหรับตัวนาง ยกสูงแค่หางคิ้ว

2. วงกลาง ยกแขนให้ส่วนโค้ง อยู่ข้างคล้ายวงสูง แต่ลดระดับ ให้แขน ส่วนบนลาดลงล่างมาก ๆ นิ้วอยู่ระดับศอก ให้ตรงกับเก็ยวข้าง ซ้อนลำแขน ชั้นบนเล็กน้อย

3. วงล่าง ทอดส่วนโค้งของลำแขนลงมาเบื้องล่าง ลำแขนส่วนล่าง จะพลิกหรือหงาย ก็สุดแต่กริยามือ วงล่างนี้ ลำแขนส่วนล่าง จะโค้งเข้าหาตัว ปลายมืออยู่ระดับหน้าท้อง (บางที่เรียกชายพก) ถ้าเป็นมือจับ จะเรียกว่า จับวงล่าง

4. จีบ เป็นอาการของมือโดยการเอานิ้วชี้ กับนิ้วหัวแม่มือ บรรจบกัน ให้
ปลายนิ้วหัวแม่มือ จรดข้อที่ 1 ของนิ้วชี้ ส่วนนิ้วที่เหลือทั้ง 3เหยียดตรง และ
กรีดออกไปเป็นเหมือนรูปพัด หักข้อมือเข้าหา ลำแขนเสมอ จีบมือมี 2 อย่าง
คือ จีบหงาย และจีบคว่ำ

หมวดกิริยาศัพท์ คือ การเรียกท่าจะให้รำได้งดงาม เช่น ทรงตัว
ลดวงส่งมือ ตึงมือ ตึงเอว กดไหล่

ตึงมือ

เปิดคาง

หลบเข้า

หมวดนามศัพท์เบ็ดเตล็ด คือ การเรียกท่ารำ เช่น เหลื่อมเท้า จีบยาว
แม่ท่า ชันเข้า ยืนเข้า ยืนเครื่อง การกระดกเท้า ทางตลาด ทางโรง

จีบยาว

เหลื่อมเท้า

ความหมายของนาฏยศัพท์เบ็ดเตล็ด

จีบยาว หมายถึง กิริยาของมือจีบหงายที่ส่งลำแขนตั้ง

เหลื่อมเท้า หมายถึง กิริยาของการยืนที่เท้าไม่เสมอกันจะ

เหลื่อมเท้า ซ้าย หรือ ขวา ก็ได้

ที่มาของนาฏยศัพท์

นายธนิต อยู่โพธิ์ อธิบดีกรมศิลปากรได้มอบหมายให้

นายอาคม สายาคม ครูเชี่ยวชาญทางนาฏศิลป์ เขียนขึ้นเป็นตำรา เมื่อ พ.ศ.2497
ต่อมา ครูอัมพร ชัฏกุล ได้ขออนุญาตครูอาคม สายาคม นำไปสอนนักเรียนที่
โรงเรียนนาฏศิลป์ กรมศิลปากร ปัจจุบันมีวิทยาลัยนาฏศิลป์ กรมศิลปากรและใช้
กันอย่างแพร่หลายในเวลาต่อมา

ภาษาท่าเรือและการตีบท

ภาษาท่าทางนาฏศิลป์ หมายถึง ศิลปะแห่งการฟ้อนรำ อันเป็น
พื้นฐานที่แสดงถึงอารยธรรมความรุ่งเรืองของชาติ หรืออารยชาติที่เก่าแก่
ย่อมมีวัฒนธรรมทางด้าน ดนตรี นาฏศิลป์ เป็นของตนเอง

ท่าทางนาฏศิลป์นั้น มีกำเนิดมาจากท่าทางธรรมชาติของมนุษย์และ
สัตว์ เป็นพื้นฐาน ต่อมาได้พัฒนารูปแบบและประดิษฐ์ทำขึ้น เพื่อเป็นการสื่อ
ความโดยเฉพาะ ท่าทางที่เรียนแบบธรรมชาติโดยปกติมนุษย์จะใช้ท่า
ประกอบคำพูด และเมื่อต้องการให้ผู้ฟังเข้าใจความหมายให้ชัดเจนยิ่งขึ้น
อาจใช้สีหน้าความรู้สึกประกอบคำพูดนั้น ๆ ด้วย โดยแบ่งเป็น 3 ประเภท
ได้แก่

1. ภาษาท่าที่ใช้แทนคำพูด เช่น ท่าท่าน ท่าเรียก ท่าที่นี้ เป็นต้น

ท่าท่าน

ยกมือข้างใดข้างหนึ่งขึ้นตั้งฉาก ตามองที่มือยกขึ้น

ปาดมือกรีดนิ้วจีบเข้าหาลำตัว
ด้านหน้า แล้วปล่อยมือจีบเป็นตั้งวงยก
มือทั้ง 2 ข้างตั้งวงระดับสายตาข้างหนึ่ง
ระดับหน้าอกข้างหนึ่ง กดข้อมือลงทั้ง 2
ข้าง เอียงตัวทางมือที่อยู่ระดับต่ำตา
มองดูมือที่อยู่ระดับสูง

ท่ากัว่มือ หรือ ท่าเรียก

ทำที่นี่

กำนิ้วทั้งสามไว้โดยใช้หัวแม่มือกดไว้ ยกเว้นนิ้วชี้
กดข้อมือให้นิ้วชี้ลงบนพื้น มืออยู่ระดับหน้าท้อง